

Detsember 2024 • nr 79

Parimad vabatahtlikud ja vabaühendused.

Täiskasvanuhariduse auhindade nominendid.

Rohkem infot leiad: hiiumaa.ee/glogikohvikud

KAJA SÕRMUS
ANNELY VEEVO
TRIINU RAJASALU

Vallavalitsuse istungitelt

- Otsustati korraldada avatud hanke-menetluses riigihange „Suuremõisa hakkekatlamaja projekteerimis- ja ehitushange“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 400 000 eurot.
- Tunnustati Hiiumaa valla tänukirjaga osatühingut PILDIKODA, kes on enam kui 29 aastat pakkunud hiidlastele võimalust teha passi- ja õpilaspileti pilte, soetada fotokaupu, saada sellekohast nõustamist, varustust ja lasta tehnikat parandada.
- Anti nõusolek sõlmida leping Eesti Keskkonnateenused AS-iga Hiiumaa vallas eterniidijäätmete kokku kogumiseks tonni hinnaga 164,70 eurot koos käibemaksuga. Taotleja omaosalus on 30 eurot/tonn. Kokku kogutava eterniidi eeldatav kogus on 150 tonni.
- Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Nõmba külas asuv Nõmbaniidu kinnisasi alghinnaga 20 000 eurot.
- Anti nõusolek munitsipaalasutusele Hiiumaa Haldus sõlmida leping Kärkla Kooli välikoristusteenuse osutamiseks perioodil 01.11.2024 kuni 31.10.2025 Korrashoid OÜ-ga. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 14 908 eurot.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa Vallavalitsusele sõlmida vanemlus-

- programmi „Imelised aastad“ koollituse läbiviimiseks leping Elunuhe OÜ-ga. Lepingu maksumus on 5800 eurot, millele ei lisandu käibemaksu.
- Anti otsustuskorras Rannafarmer OÜ-le kasutusse Hiiumaa valla omandis olevad Kassari külas asuv Piibu kinnisasi ja Kassari külas asuvast Supelranna kinnisasjast ligikaudu 1,5 ha suurune osa.
- Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Suuremõisa külas Katlamaja kinnisasjale uue katlamaja hoone püstitamiseks, vana katlamaja hoone lammutamiseks, õlimate eemaldamiseks ja hoonestusala laiendamiseks 10% võrra.
- Kinnitati Hiiumaa Spordikooli 2024/2025 õppetasud.
- Nimetati Hiiumaa Jäätmejaam OÜ juhatuseliikmeks Tambet Toomemäe.
- Otsustati muuta Hiiumaa Vallavalitsuse 18.09.2024 korralduse nr 514 „Munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus töötajate koosseisu kinnitamine“ lisa 1 munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus koosseisu juhiabi töökohta koormusega 1,0 lisamisega alates 01.11.2024.
- Otsustati maksta vastavalt Hiiumaa huviharidusregistri andmetele ning esitatud taotlustele huvihariduse ja huvitegevuse riikliku täiendava toetuse reall erahuvikoolide ja -spor-

- diklubide toetuse teine osa.
- Korraldada Hiiumaa vallas ajavahemikus 1. november kuni 30. november 2024 kampaania, mis toetab kas-side steriliseerimist ja kastreerimist.
- Anti Vello Padarile otsustuskorras tasuta kasutamiseks Hiiumaa valla omandis olevast Käina alevikus asuvas Laheääre kinnisasjast ligikaudu 2,1 ha suurune osa.
- Anti nõusolek sõlmida leping EKT Teed OÜ-ga Kõpu tee 3 kinnisasjal ja Metsatuka kinnisasjal asendustäitmise raames kinnistutele ebaseaduslikult ladestatud jäätmete koristamiseks ja lõppkäitlusele suunamiseks. Teenuse maksumus on maksimaalselt 8085 eurot, millele lisandub käibemaks.
- Otsustati anda Hiiumaa Vallavalitsusele nõusolek sõlmida tarkvara litsentsileping IDsys OÜ-ga. Lepingu maksumus on 5664 eurot, millele lisandub käibemaks.
- Otsustati anda luba Kärkla linna territooriumilt kärntõbe põdevate rebaste kinnipüüdmiseks kehtivusega kuni 31. detsember 2024. a.
- Seati isiklik kasutusõigus Elektri-levi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvas Hiiumaa valla omandis olevale Liiva tänav kinnistule.
- Seati isiklik kasutusõigus Elektri-levi OÜ kasuks Kõrgessaare alevikus

- asuvas Hiiumaa valla omandis olevale Laheääre kinnistule. Kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliin.
- Otsustati algatada Kiduspe küla Otsavilla kinnistu detailplaneeringu koostamine.
- Anti nõusolek Hiiumaa vallas Pihla külas asuva Nabi kinnisasja jagamiseks, lähiaadressi ja sihtotstarbe määramiseks.
- Määrati Kabuna külas asuva Reha katastriüksuse uueks lähiaadressiks Tehva.
- Tunnistati kehtetuks Hiiumaa Vallavalitsuse 19.06.2024 korraldus nr 373 „Projekteerimistingimuste andmine detailplaneeringu olemasolul (Merevaate, Orjaku küla)“.
- Anti nõusolek Hiiumaa vallas Tula külas Muru 10 kinnisasja ja Muru 12 kinnisasja liitmiseks.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Mäeltse külas asuva Uuekopli kinnisasja jagamiseks.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kärkla linnas asuva Pae tn 7 kinnisasja jagamiseks neljaks iseseisvaks katastriüksuseks.
- Algatati Hiiumaa vallas Emmaste-Kurisu külas Nurme kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Väljastati projekteerimistingimu-

- sed Kärkla linnas Metsa tn 30 kinnistule olemasoleva elamu lammutamiseks ja uue elamu püstitamiseks.
- Otsustati anda projekteerimistingimused Sõru sadamaga piirneva ala 1. etapi detailplaneeringuga planeeritud sadama maa-alal asuvate ehitiste teenindamiseks vajalike ehitiste (ÜVK rajatised) ja juurdepääsutee asukoha täpsustamiseks Pärna külas asuvas Sadama ja Merekeskuse kinnistul.
- Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kärkla linnas asuva Pikk tn 58 kinnisasja jagamiseks.
- Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Metsalauka külas asuvate Krulli ja Metsalauka tee T1 kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks.
- Otsustati algatada Hiiumaa vallas Lassi külas Lassi-Kõrtsu kinnistul asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.
- Otsustati muuta Hiiumaa Vallavalitsuse 06.04.2022 korraldust nr 198 „Kärkla Põhikooli hoolekogu koosseisu kinnitamine“.
- Otsustati muuta Hiiumaa Vallavalitsuse 22.02.2022 korraldust nr 116 „Hiiumaa valla koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide hoolekogude koosseisude kinnitamine“.
- Otsustati kiita heaks üks hajaasutuse programmi projekt.

Ühiselt hingav Hiiumaa

Koos aastavahetusega teeme järjekordse sammu senisest ühtsema ja terviklikuma Hiiumaa suunas. See on järjepidev teekond, mida oleme teadlikult tasa ja targu astunud. Lõppeesmärgini jõudmise kõrval on oluline saabuda sihtpunkti üheskoos, ühiselt ja üksmeelselt otsuseid tehes. 2025. aastat alustame ühe ametiasutuse Hiiumaa Vallavalitsusega. See tähendab, et osavalla valitsused lõpetavad tegevuse. Sellele on eelnenud loogiline jada – seniselt kuue eelarve süsteemilt ühisele eelarvele üle minek, sotsiaalvaldkonna koordineerimine ülesaareselt nii nagu näiteks haridus on algusest peale olnud. Maa- ja ehitusvaldkonna koon-dumine planeerimisüksuse alla ning ülesaareseliseks. See tähendab, et kodanik saab vajaliku teenust üle saare, nii kuidas talle endale kõige mugavam ja sõltumata tema elukohast. Uuest aastast koondub kommunaalmajanduse valdkond samuti ühe mütsi alla Hiiumaa Halduses.

2023	→	Ühine eelarve
2024	→	Sotsiaalvaldkond ja planeerimine ülesaareseline.
2025	→	Üks ametiasutus. Ülesaareseline kommunaalmajanduse valdkond.

Samas osavallad territoriaalse üksusena säilivad ning osavallakogud jätkavad tegevust. Viimaste roll ongi just konkreetselt oma piirkonna teemadel kaasa rääkida. Näiteks, kas ühistranspordi graafikud vastavad piirkonna vajadustele parimal moel, millised on piirkonna asutuste ja organisatsioonide röömuld-mured – aidata igal kandil, ühiselt

Hiiumaa asjades, säilitada oma nägu ja traditsioonid.

Oluline on, et vald kui selline ei liigu kodaniku jaoks kaugemale. Eesmärk on, et igapäevaelus kõige olulisemad teenused haridus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonnas oleksid maksimaalselt kvaliteetsed, samas võimalikud lähedal inimestele.

Tööd jätkavad vallamajad üle saare. Seega kui vaja, saab vallaga kontakti kiiresti. Küll tuleb arvestada, et spetsialistid ei oota igal päeval igal ajal igas majas. Mõistlik on vastuvõtt kokku leppida. Kontaktid leiab valla kodulehelt: <https://vald.hiiumaa.ee/teenistujad>.

Juhtimissüsteem muutub – üks ametiasutus loob senisest selgema vastutuse jaotuse

Vallavanema vastutusvaldkond on üldjuhtimine, valla esindamine, suhtlus volikogu ja riigi tasandiga. Samuti ühistransport, turvalisus ning sisekontroll, kus igapäevategemisi juhib vastav ametnik. Lisaks regionaaltasand, kus 2025. aastal töötavad kaks piirkonnajuhti, kelle ülesanneteks on suhtlus osavallakogude ja piirkonna asutuste-organisatsioonidega, väikeprojektide ja -investeeringute juhtimine, valla-le mittevajaliku vara müük.

Üks abivallavanem juhib haridus-kultuur-sotsiaal üksust. Selle nimigi viitab, et tema vastutada on alus-, üld- ja huvihariduse teemad, kultuurivaldkond, noorsootöö, tervishoid, sotsiaalhoolekanne ja lastekaitse. Koordineerida tuleb ka kõigi antud valdkondade valla hallatavate asutuste tegevust ning esindada valda sihtasutuses Tohvri Hooldekeskus.

Teine abivallavanem juhib keskkond-planeeringud-taristu üksust, mille alla koonduvad keskkonnakaitse ja jäätmekorraldus, energia- ja

kommunaalmajandus, planeeringud ja üldplaneering, elamumajandus ja elamualade planeerimine. Lisaks munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus töö koordineerimine ning valla esindamine aktsiaseltsis Kärkla Veevärk, osatühingus Hiiumaa Jäätmejaam, mittetulundusühingutes Saarte Energiaagentuur ning Eesti Jäätmehoolduskeskus.

Uue osakonnana alustab arendusüksus, mille vastutada on arendustegevus, valla arengukava koostamine ja valdkondlike arengukavadega seonduv, projektijuhtimine ja rahastusmeetmetes osalemine, hangete korraldamine.

Arendusosakonna ülesandeks saab ka valla esindamine sihtasutustes Hiiumaa Sadamad ja Hiiumaa Arenduskeskus, mittetulundusühingutes Hiidlaste Koostöökogu ning Hiukala.

Rahandusosakonna pärusmaa on eelarvega seonduv – selle koostamine, jälgimine ja analüüs, eelarvestrateegia ning raamatupidamise töö korraldamine.

Kommunikatsiooniosakond koordineerib avalikke suhteid, sise- ja väliskommunikatsiooni, sealhulgas vastutab valla infokanalite eest, korraldab infotehnoloogiat, tarkvara- ja võrgusüsteemidega seotud tegevusi.

Vallakantselei vastutada on õigusaktide ja õigusloomega seonduv, istungite ja koosolekute protokollimine, dokumendihaldus, perekonnaseisutoimingud ja personalitöö korraldus, samuti valimistega seonduv ja valla esindamine kohtus.

HERGO TASUJA

Hiiumaa vallavanem

Vallavanem	Haridus-kultuur-sotsiaalkõiksus	Keskkond-planeering üksus	Arendusüksus	Rahandusosakond	Kantselei	Kommunikatsiooni-osakond
Üldjuhtimine, valla esindamine, suhtlus volikogu ja riigiga Kriis ja turvalisus Regionaaltasand ja osavallakogu	Haridus ja huviharidus Kultuur Noorsootöö	Keskkond ja jäätme-korraldus Energiamaajandus	Arendustegevus Arengukava ja valdkondlikud arengukavad	Eelarvestrateegia Eelarve koostamine ja analüüs Raamatupidamine	Õigusaktid Valla esindamine kohtus Valitsuse, volikogu ja komisjonide istungid	Avalikud suhted Sise- ja väliskommunikatsioon Võrgusüsteemid IT ja tarkvara
Sisekontrollör	Sotsiaalhoolekanne Lastekaitse Esmatasandi tervishoid					
Ühistranspordi- ja kriisivalmiduse spetsialist	Suhtlus osavallakogu ja piirkonna asutuste, organisatsioonidega Väikeprojektid-investeeringud Vallavaramüük	Planeeringud + üldplaneering Kommunaalmajandus Elamualade planeerimine	Projektid + hanked Rahastusmeetmed		Dokumendihaldus Perekonnaseisutoimingud Valimised	
Piirkonnajuhiid						

TARKUS VABAKS ANDA

6.12 Uuskasutuskeskuse kogumisring Hiiumaal

12.00–12.30 Emmaste Coopi parklas
13.00–13.30 Käina Rannu pubi parklas
14.00–15.00 Kärkla Selveri juures
16.00–16.30 Palade lasteaia juures

Aitäh, et annad asjale uue elu!

uuskasutus.ee

Meeldetuletus erateede omanikele enne lumelükkamise hooaja algust

Talvi ole enam kaugel ning lumelükkamise periood on peagi käes. Et tagada teie eratee lumest puhtaks lükkamine, palume arvestada järgmiste oluliste juhistega:

Puhastage teeääred

Eemaldage puuoksad ja võsa teepervelt ning võimalusel nelja meetri kõrguselt tee kohalt. See aitab vältida traktorite ja tehnikaga seotud kahjustusi nagu peeglite ja klaaside lõhkumine.

Hoidke tee lumekoristusmasinatele ligipääsetavana

Kui traktor ei mahu erateel ohutult liikuma, ei ole tal kohustust lund lükata juhul, kui see ohustab tehnikat. Veenduge, et tee on piisavalt lai ja takistusteta ning teedel ja teepeenral ei pargita autosid ega muud tehnikat, mis on ohuks nii lumelükkamise masinatele kui ka tee äärde pargitud autodele.

Märgistage ohtlikud kohad ja teeotsad

Paigaldage teetostesse helkurribadega postid ning tähistage kõik ohtlikud kohad, mis võivad lumelükkamise masi-

Foto: Triinu Pihel

natele kahju teha. Märgistamata objektide kahjustused lumelükkamise käigus ei kuulu hüvitamisele.

Teiepoolne eratee ettevalmistus aitab tagada, et talvine teehoiutöö saaks kulgeda sujuvalt ja turvaliselt.

Täpsem info ja lumelükkajate kontaktid leiad valla kodulehelt:

<https://vald.hiiumaa.ee/lumetorje>.

Samast leiab ka Hiiumaa lumekoristamise kaardirakenduse.

Lumelükkajate kontaktid avaldame ka järgmises Hiiumaa Teatajas. Muretut saabuvat talve kõigile!

HIIMUMAA VALLAVALITSUS

Olulisemad tingimused ja meeldetuletused seoses korraldatud jäätmeveoga uuel aastal

Hiiumaa vallas algab uus korraldatud jäätmeveo periood **1.jaanuaril 2025**. Toome välja mõned näpunäited, kuidas iga jäätmevaldaja saab keskkonnasõbralikult oma jäätmeveo teenuse hinda juhtida.

- Kogu ja anna jäätmed üle liigiti, et vähendada segaolmejäätmete tekke- mahtu. Biojäätmete puhul kasuta võimalusel kompostimist.
- Hinda kriitiliselt oma majapidamises tekkivate jäätmete kogust ja vaheta vajadusel olemasolev konteiner suurema või väiksema vastu. Konteinereid saab välja osta või rentida AS Eesti Keskkonnateenused kaudu. Julgelt võid konteinerivahetust teha ka naabri, sõbra või tuttavaga ja vastavast muudatusest teavitada jäätmevedajat.
- Vähenda segaolmejäätmete mahuti tühjendamise sagedust jäätmeseaduses lubatud sageduse piires.
- Võta kasutusele ühismahutid mitme majapidamise peale, näiteks kõrvuti naabritega. Selleks tuleb esitada vastav taotlus Hiiumaa Vallavalitsusele.
- Kasuta ka liigiti kogutavate jäätmete üleandmisel harvemat veosagedust;
- Pressi õhulised jäätmed kokku, et mahuti kiiret täitumist vältida;
- Viikorraldatud jäätmeveo raames vabatahtlikus korras üleantavad jäätmed ise jäätmejaama, kus on sood-

sam hind, kui tekkekohal üle andes.

MÄRKUS: ise jäätmejaama viimine on lisavõimalus, see ei vabasta korraldatud jäätmeveogaliitumise kohustusest.

- Ära tekita kinnistule tühisõitu. Tühisõidu hind hakkab uue hankega olema oluliselt kallim. Hetkel kehtiv tühisõidu hind 0,01 €/kord, alates 01.01.2025 on tasu tühisõidu eest 50% vastava suurusega segaolmejäätmete mahuti tühjendamise graafikujärgselt tasust. Poole aastaga on jäätmevedaja teostanud Hiiumaal erinevatele kinnistutele kokku 739 tühisõitu. Enamasti on põhjuseks see, et mahuti puudub ehk siis mingil põhjusel ei ole jäätmevaldaja veopäeval jäätmemahuti välja pannud või sellele ligipääsu võimaldanud. Palun korraldage oma kinnistul jäätmevedu vastavalt Hiiumaa valla jäätmehoolduseeskirjale.

- Kui mis iganes põhjusel ei ole võimalik mahuti veopäevaks välja tuua või jäätmeid vedajale üle anda, on jäätmevaldajal võimalus vähemalt kahel korral aastas iga veol oleva jäätmeliigi kohta jäätmevedu tühistada pöördudes tühistamise sooviga jäätmevedaja klienditeeninduse poole vähemalt üks tööpäev enne graafikujärgset veokorda. Jäätmevedaja klienditeeninduse kontakt: e-post

hiiumaa@keskkonnateenused.ee, telefon 435 5025.

- Kui kinnistul ei elata või ei kasutata (nt ei elata talvisel perioodil või kinnistu on kasutusest välja langenud) on võimalik taotleda korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastamist. Selleks tuleb esitada vastav taotlus Hiiumaa Vallavalitsusele.
- Segapakendite osas täiendavalt:**
- Suur osa pakenditest moodustavad paber- ja kartongpakendid (v.a tetrapakend), mida saab panna paberi- ja kartongjäätmete hulka, mille üleandmine on tasuta.
- Pakendid saab kokku suruda, mis võimaldab vähendada mahuti/kogumiskoti kiiret täitumist.
- Pakendikonteinerite avalik võrk ehk taaskasutusorganisatsioonide võrk säilib, sinna saab ka edaspidi pakendeid üle anda. Ka need, kes kohtkoguvad, saavad mahuti täitumisel viia pakendeid avalikku mahutisse.

Näpunäiteid teiste jäätmeliikide kogumisel:

- Köögi- ja sööklajäätmete äraveo hind on odavam isegi tänasest hinnast. Hetkel kehtiv nt 240 l mahuti tühjenduse hind 4,87 €/kord, alates 01.01.2025 on mahuti tühjenduse maksumus 1,82 €/kord. Köögi- ja

sööklajäätmete eraldi kogumine võimaldab oluliselt vähendada segaolmejäätmete tekke- mahtu. Kui sa ei soovi anda biojäätmeid üle jäätmevedajale, siis tuleb need kompostida oma kinnistul ning esitada Hiiumaa Vallavalitsusele sellekohane kinnitus: <https://evald.ee/hiiumaavald/app/jaatmekaitlus/>. Kõik, kes vallale kompostimise kinnitust ei esita hiljemalt 30.11.2024, liidetakse alates 01.01.2025 biojäätmete äraveoga.

- Paberi- ja kartongjäätmete üleandmine on tasuta.
- Tekkekohal saab ära anda rohkemaid jäätmeliike võrreldes tänasega. **Korraldatud jäätmeveoga on edaspidi hõlmatud 8 jäätmeliiki:** biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed ehk toidujäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, segapakend, klaaspakend, paberi- ja kartongjäätmed, suurjäätmed, segaolmejäätmed ning rõiva- ja tekstiilijäätmed. Erinevate jäätmeliikide üleandmise kohustused ning võimalused tiheasustusaladel ning hajaasustusaladel on jäätmeliikide ning jäätmevaldajate (erama- ja korterühistu, ettevõtte) kaupa erinevad. Seega palume pöörata tähelepanu jäätmevedaja poolt Teile edastatud lepingutele ning vallapoolsele infomaterjalile „Peagi algab uus korraldatud jäätmeveo periood“. Küsimus-

te korral võite pöörduda Hiiumaa valla jäätmespetsialisti Kadri Pihlamägi poole: e-postil kadri.pihlamagi@hiiumaa.ee.

- Jäätmejaamas kehtivad paljudele ohtlikele jäätmetele tasuta piirkogused.

Mis on mõjutanud Hiiumaa valla korraldatud jäätmeveo hankes võrreldes eelmise hankes perioodiga:

- Jäätmeveo teenuste turul on toimunud üldine hinnatõus.
- Hiiumaal jäätmeveo teenuste pakku- jate osas puudub konkurents.
- Hiiumaa jäätmeveo teenused moodustavad koos jäätmejaamaga ühe terviku jäätmevaldajatel tekkivate jäätmete teenindamisel: osasid jäätmeid saab ja peab tekkekohal üle andma, suurema osa jäätmeid peab aga viima jäätmejaama. Sel põhjusel on korraldatud jäätmeveoga liidetud ka jäätmejaama töö korraldamine.
- Jäätmehoolduse arendamine nõuab pidevaid kulutusi, mille finantseerimise osas rakendatakse „saastaja maksab“ põhimõtet. Jäätmejaama teenuste arendamise kulu on eraldi komponent jäätmeveo teenuse hinnas.

KADRI PIHLAMÄGI
jäätmespetsialist

Lähisuhtevägivalla lahendus algab esimesest sammust ja jõuab tulemuseni koostöös

Mis on lähisuhtevägivald? See on vägivald, mis toimub pereliikmete vahel või lähisuhtes ja võib olla nii füüsiline, vaimne, seksuaalne kui ka majanduslik. Oluline on mõista, et vägivald lähisuhtes ei ole vaid füüsiline. See on seotud ka kontrollimise, ähvardamise, solvamise, alandamise ja manipuleerimisega, mis jätab sügava vaimse jälje.

Lähisuhtevägivallast räägitakse palju, teemat kajastatakse meedias ning ka teadlikkus on tõusnud, kuid vägivalla ennetamine ja ohvrite abistamine on endiselt suur väljakutse. Lähisuhtevägivalla juhtumid on tihti keerulised. Vägivallaringi lõhkumist takistab ohvri hirm või häbitunne, lähedase vastu ei soovi ta ütlusi anda, sest kardetakse perekonda lõhkuda või kardab ohver näiteks, et teda ei usuta.

Et vägivallajuhtumid saaksid parima lahenduse, töötab politsei koos ohvriabi, kohaliku omavalitsuse ja prokuratuuriga. See on selleks, et lahendus oleks kestlik, et abi ja nõu saaks ohver ning ka vägivallatsejale pakutaks lahendusi vägivaldsest käitumisest loobumiseks. Üha rohkem suunatakse lähisuhtevägivalla kuritegude toimepanijaid sotsiaalprogrammidesse ja nõustamisele, mille eesmärk on aidata vägivallatsejal vägivallast loobuda ja edaspidi vägivaldsest käitumismustrist vabaneda.

Lähisuhtevägivalla vähendamine ning ennetamine on pikaajaline keeruline protsess. Et toimuks muutus, peame mõistma, et see on tõsine probleem. Igaüks meist peab olema valmis märkama ja vajadusel ka sekkuma. Seega, kui kuuled, näed, tead või kahtlustad mõnes kodus vägivalda, siis teata alati 112.

Hiiumaal on lähisuhtevägivalla juhtumite arv jäänud eelmise aastaga samale tasemele. Viimasel viiel aastal on lähisuhtevägivalla ohvritest üle 70% olnud naised ja ligi 30% mehed. Juhtumitest 2/3 puhul on juhtunust teada andnud kannatanu ise, umbes kümnendiku puhul sõber või sõbranna ja kümnendiku puhul kannatanu pereliige või sugulane. Ülejäänud juhtudel on vägivallast teatajaks olnud naaber või kohaliku omavalitsuse töötaja. Ligi viiendik lähisuhtes aset leidnud vägivallajuhtumitest on lõppenud kannatanule tervisekahjustusega. Rohkem kui poolte juhtumite puhul on lahendusi otsitud koostöös Ohvriabiga või ka kohaliku omavalitsusega.

Abi ja tuge pakuvad veel:

- Läänemaa Naiste Tugikeskus 504 2300
- Ohvriabi kriisitelefoni 116 006
- Hiiumaa piirkonna ohvriabi Meelis Juhandi 5757 0744
- Vägivallast loobumise tugiliin 660 6077

HELLE-TRIIN NISUMAA
piirkonnapolitseinik

Ole valmis, Hiiumaa

Mis on mis? Evakuatsioon, varjumine ja kerkuskeskus

Meie kogukond on kriisiks valmis just nii palju, kui me ise selleks valmistunud oleme. Kriisi sattudes võtab tavaliselt toimivate igapäevaste võimaluste taastamine aega ja kuniks selleni jõutakse, võib ette tulla erinevaid olukordi, millel on oluline vahet teha. Alustagem mõistetest.

Evakuatsioon

Vajadus evakuatsiooniks võib tekkida suure üleujutuse, tööstusõnnetuste, õhureostuse või sõjalise konfliktihoo korral. Otsus evakueerimiseks tehakse olukorras, kus on kiire ja otsene oht inimese elule ja tervisele ning inimesed viiakse turvalisemasse kohta. Seega tähendab evakuatsioon liikumist ohtlikult alalt ohutumasse piirkonda.

Kui riik või omavalitsus annab korralduse evakueeruda, tuleb seda kindlasti teha. Vastav teade antakse meediakanalites (raadio, teler, sotsiaalmeediakanalid) ja lisaks evakueeritavas piirkonnas viibijale telefonisõnumiga.

Kui sellises olukorras on endal võimalus minna ohualast väljapoole jäävasse maakodu või lähedaste juurde, tuleks sinna ise liikuda oma transpordiga. Riigi korraldatud evakuatsioonikoht on eelkõige mõeldud neile, kellel endal alternatiivset peatumispaika ei ole.

Evakuatsioonikoht on riigi ja omavalitsuse koostöös välja valitud hoone, kuhu evakueeritavad majutatakse ning kus on olemas kõik esmavajalikud tingimused (vesi, toit, elekter, magamisase jne). Evakuatsioonikohas võtab tulijad vastu Naiskodukaitse evakuatsioonirühm, mida juhib Hiiumaal Naiskodukaitse kauaaegne liige Anne Kaasik. Evakuatsiooniks on kavandatud Hiiumaal kolm hoonekompleksi, neist kaks Kärklase. Evakuatsioonikohta liigutakse reeglina selleks korraldatud transpordiga, aga ohualal olija võib sinna suunduda ka omal käel.

- Kui vajad evakueerumisel abi, anna sellest evakuatsiooni läbiviijatele teada. Inimestele, kes viibivad ohtlikul alal ja vajavad täiendavat abi, korraldatakse transport ja ajutine majutuskoht. Evakuatsiooni läbiviijad püüavad leida üles kõik abivajajad.
- Ära mine koju tagasi enne, kui saad ametliku kinnituse, et see on turvaline.

Kuidas evakuatsiooniks valmis olla?

Evakuatsiooni korral pole piisavalt aega pakkida kõiki vajalikke asju kodust eemal viibimiseks, seega esmatähtsad vahendid tuleb eelnevalt läbi mõelda ja varuda.

- Mõtle läbi, mida sina ja su pereliikmed kõige rohkem vajavad, et kodust eemal hakkama saada.
- Koosta meelepea, mille alusel saad vajalikud asjad kiiresti kaasa pakkida.

- Komplekteeri **meelepea** abil **evakuatsioonikott** asjadest, mida igapäevaselt ei vaja ning mis ei rikne.
- Mõtle koos lähedastega läbi, kuidas saate pikalt kestva sündmuse korral üksteisele ajutist peavarju pakkuda.
- Hoiu alati oma sõiduki kütusepaak vähemalt poolenisti täis. Varu autosse teedeahtas.

Kuidas evakuatsiooni korral tegutseda?

- Järgi evakuatsiooni korraldajate juhiseid ohtlikust piirkonnast lahkumiseks ning kogunemisalale ja evakuatsioonikohtadesse jõudmiseks. Nende suunised põhinevad reaalse ohu hinnangul.
- Võta kaasa esmavajalikud asjad:
 - ▶ eelnevalt pakitud **evakuatsioonikott**;
 - ▶ **enda ja laste dokumendid, pangakaart, sularaha, mobiiltelefon koos laadijaga**;
 - ▶ toitu, hügieenitarbed, riided ja lemmikmänguasjad;
 - ▶ pikaajalise ehk üle 12 tunni kestva evakuatsiooni korral magamisasjad, lisariided ja toitu kuni kolmeks päevaks.
- Riietu vastavalt ilmastikutingimustele.
- Kodust lahkudes:
 - ▶ lülita välja elekter;
 - ▶ sulge aknad ja lukusta ukseid;
 - ▶ kontrolli, kas naabrid on evakueerimisest teadlikud, paku neile abi;
 - ▶ taga lemmikloomade turvalisus ja heaolu eemaloleku ajaks.

Evakuatsioonikoti soovituslik sisu:

- toitu ja joogivesi – hästi säiliv ja valmistamist mittevajav toit (konservid, kuivikud, pähklikud, maiustused jmt) ning vesi vähemalt üheks ööpäevaks;
- hügieenitarbed;
- esmaabivahendid ja ravimid;
- taskulamp, kaasaskantav raadio, varupatareid, akupank või muu laadimiseseade;
- magamiskott või tekk;
- muud olulised vahendid (taskunuga, konserviavaja, tikud, toidunõud jne).

Tasub teada

- Riigipoolseks ametlikuks teavituskannaliks on Vikerraadio, mis on kuuldav sagedustel:
 - ▶ Kõrgessaare 91,2 MHz;
 - ▶ Orissaare 105,9 MHz.
- Kui sul on kodus lemmikloom, mõtle läbi võimalused iseseisvaks evakueerumiseks ja majutumiseks – ametlikesse evakuatsioonikohtadesse lemmikloomi ei lasta, kuna seal puuduvad neile sobivad tingimused.

Varjumine

Varjumine võib olla vajalik sõjalise ohu korral, aga ka muu ohu, näiteks ekstreemse ilmastik, suur põleng, kemi-

kaali plahvatus, jms korral.

Varjumine tähendab ohustatud alal kiiret liikumist kohta, kus on elu ja tervis paremini kaitstud. Erinevate ohtude puhul on ka käitumisjuhised erinevad, näiteks ekstreemsete ilmaolude korral piisab ka lihtsalt siseruumidesse minekust ja akende-uste sulgemisest. Seetõttu tuleb alati kuulata riigi antavaid juhiseid ning käituda vastavalt nendele.

Varjumist nõudvast ohust antakse teada SMSi (saatja EE-ALARM), rahvusringhäälingu jt meediakanalite ja teiste võimalike kanalite kaudu. Eesti on väike ja seega on sõjalise rünnaku korral aega varjumiseks väga vähe – alates ohuteavituse saamisest tuleb varjuda **ühe minuti jooksul**.

Kuhu varjuda?

- Kui oled õues ja hoonetesse minna pole võimalik, tee end võimalikult väikseks, kükita või heida pikali maha, soovitatavalt millegi äärde või varju, mõnda lohku või auku.
- Kui vähegi võimalik, mine kiiresti lähimasse hoonesse või võimalusel avalikku varjumiskohta. Hoones sees hoiu eemale akendest, parema võimaluse puudumisel varju laua vms alla, et kaitsta end klaaskildude eest.

Varjumiskohtadena eristatakse:

- **avalikke varjumiskohti**, mis on mõeldud avalikus ruumis olevatele inimestele vahetu ohu korral kiireks lühiajaliseks varjumiseks ja on tähistatud rahvusvahelise tsiviilkaitse märgisega;
 - **koduseid** ehk konkreetse hoone elanikele ja nende lähedastele mõeldud varjumiskohti, nt keldrid;
 - **varjumisruume**, milleks sobivad akendeta ruumid, näiteks vannituba.
- Avalik varjumiskoht** on mõeldud eelkõige inimestele, kes ohuhetkel viibivad linnatänaval. Kes ohuhetkel viibivad töökohal või kodus, peaksid paigale jääma ning leidma varjumiseks akendeta ruumi või keldri. Tähistatud avalikud varjumiskohad on mõeldud kõigile abivajajatele. Üle Eesti on tähistatud üle saja avaliku varjumiskoha.

Avaliku varjumiskoha tähistamiseks on oranžil taustal tumesinine kolmnurk, mille all kiri „Avalik varjumiskoht“.

Igaüks meist peaks teadma Hiiumaa avalike varjumiskohti, mida on kaks:

- Käinas Tuuletornis;
- Suuremõisas lossis.

Kärklasse loodusoludest tingituna maa alla varjendeid rajada ei saa, vesi tuleb vastu.

Varjumise põhitõed

- Parim varjumiskoht on lähim.
- Võimalusel varju akendeta tugevate seinte ja lagedega ruumis, näiteks keldris. Varjumiseks sobivad ka paljude kortermajade vannitoad, mis on ehitatud eraldi betoonboksina korteri keskele.
- Avalikku varjumiskohta kasutage siis, kui liigute tänaval, see on teile lähedal ja mujale pole minna.
- Ohu püsimise ajal, nt õhuhäire korral ära välju hoonest ega mine aknale või rõdule.
- Jälgi ametlikke teadaandeid ohu hetkeseisust ja käitu vastavalt nendele.
- Sõjalise konfliktihoo ajal liigu oma asukoha hoonest keldrisse. Kui see puudub, siis madalale korrusele akendest eemale tugevate seintega ruumi.
- Kui oled saanud riigilt EE-ALARM-teavituse varjumiseks, siis mine esimesel võimalusel lähimasse siseruumi, sulge aknad, ukseid ja ventilatsioon.
- Lisainfot otsi alles siis, kui olete ohutumas kohas:
 - ▶ www.kriis.ee;
 - ▶ häirekeskuse kriisiinfotelefon 1247;
 - ▶ ERR ja muud meediakanalid ja sotsiaalmeedia.

Valmista ette varjumisvõimaluseks

Kõige kiirem, majanduslikult mõistlikum ja tulemuslikum on olemasolevate hoonete kohandamine varjumiskohtadeks. Selleks on mõistlik näiteks korteriühistutel vaadata üle oma keldrid ja sinna viivad koridorid, mõelda läbi, kuidas sinna kiiresti sisse saab (kellal võti jne).

Kerkuskeskus

Sõna „kerkus“ on tuletatud ingliskeelsest sõnast *resilience*, mille eesmärk on toetada võimet taastuda ehk kerkust, tagada kogukonnale kriisi korral psühholoogiline kindlus ja turvaline peatuskoht.

Kerkuskeskus koosneb kahest pooltest:

- hoone, mis jääb soojaks ja elektriga varustatuks ka kriisi korral, nt elektrikatkestuse ajal;
- inimesed, kes on selles hoones valmis teisi aitama.

Kerkuskeskus asub kriisilukorras tööle kogukonnale tuttavates hoonetes ja aitab inimestel uute oludega kohaneda: saada teada, mis on juhtunud, millal on oodata olukorra lahenumist. Lisaks infole saab esmast abi: telefoni laadida, tassikese sooja jooki või süüa, pikutada, tualetti kasutada jne.

Kerkuskeskuste loomine nii Hiiumaal kui ka mujal Eestis on algusjärgus.

Eriti olulised on need piirkondades, kus on kortermajad, mis elektrikatkestuse korral ei pruugi tavapäraselt toimida.

Kerkuskeskuste rajamiseks olemas leidnud partnerid Emmastes, Orjakus, Käinas, Putkastes, Suuremõisas, Hellamaal, Paladel, Kärklase, Kõrgessaare, Laukal, Kõpus ja Kalanas. See nimekiri muutub ajas, täpsema nimekirja avaldame peatselt.

Kerkuskeskused rajatakse enamasti olemasolevatesse toimivatesse hoonetesse, kus on oma küte või generaatorivõimekus. Kerkuskeskusena toimetamiseks ei ole seniseid tegevusi vaja muuta. Omavalitsuse poolt olemas aidanud vajadusel valmisolekuga elektrikatkestuseks. Samuti olemas toeks kerkuskeskuse personalile – varustame infoga, teeme koolitusi ja anname ka mõningat inventari, nt toidutermoseid jne. Varustuse osas on Hiiumaa palju tuge saanud Päästeameti kriisivalmiduse projektidest.

Kõige olulisem on kerkuskeskuste töötajatega koos läbi mõelda, milline infokanal voolukatkestuse korral tööle jääb, et kriisistaabi operatiivinfo jõuaks kiiresti kohapealsele elanikeni. Mõnes piirkonnas ei ole kerkuskeskuseks eraldi hoonet vajagi. Kui sealsed majapidamised on juba iseseisva elektrivõimekusega, piisab aktiivsest inimesest, kes on valmis selle piirkonna elanikele kriisistaabist saabuvat infot jagama ja vajadusel staabile ka kohalike elanike murekohtasid edastama.

Nagu mainitud, olemas kerkuskeskustega alles stardijoonel. Hea lugeja, kui Sinu lähiümbrus vajaks ka kerkuskeskust, anna, palun, märku kriisivalmiduse spetsialistile Piret Sedrikule, tel 505 5593 või piret.sedrik@hiiumaa.ee. Võtmekohaks on kerkuskeskuse jaoks kohapealne sädeinimene, kes on kriisistaabile otsekontaktiks ja leiab endale kerkuskeskusesse meeskonna.

Kokkuvõte

Riigi tasandil on viimastel aastatel väga usinalt alustatud koolitustega, mis aitavad kogukonnal kriisiks valmis olla, koostatakse kriisiplaane ja viiakse läbi -õppuseid, tegeletakse elanikkonnakaitse teemaga üldisemalt. Paljudes riikides, sh Skandinaaviamaades on ajalooliselt juba sisseharjunud teadmine, et peame ennast keerulises olukorras esmalt ikka ise aitama. Hiiumaa oma meretaguse asukohaga on riik riigis, kus talupojamõistus on ka ilma kerkuskeskusteta aidanud kriisid üle elada. Püüdkem siis koos toimetades kriisideks veelgi paremini valmis olla, olukordi läbi mõeldes ja abiliisi teades.

Ole valmis, Hiiumaa!
Allikad: kodulehed www.rescue.ee, www.olevalmis.ee, www.kriis.ee

PIRET SEDRIK

kriisivalmiduse spetsialist

Kütmişooaeg on alanud

Küttesüsteemi peab kontrollima ja hool-dama kõikides hoonetes vähemalt kord aastas.

Kutsetunnistusega korstnapühkija väl-jastab tehtud tööde kohta uue akti ja ju-hib tähelepanu puudustele ning võimali-kele ohtudele.

Väljastatud korstnapühkimise akt kehtib, kui see on väljastatud kuni üks aasta tagasi. Üksikelamus kehtib korstnapühkimise akt, kui see on väljastatud kuni viis aastat tagasi.

Vaid õigeaegselt ja pädeva korstnapühki-ja puhastatud ja kontrollitud küttesüsteem on ohutu nii hoones viibijatele kui ka nende varale. Õigeaegselt puhastamisest ja kont-rollimisest sõltub ka küttesüsteemi eluiga. Korstnapühkija pädevust ning tööde teos-tamise õigust soovitame kontrollida aad-ressil <https://www.kutsekoda.ee/et/kut-seregister/kutsetunnistused>.

Lisainfot küttesüsteemi puhastamise või teiste tuleohutusega seotud küsimuste kohta saab Riigiinfo telefonilt 1247 või kir-jutades e-postile ohutusportaal@rescue.ee. Korstnapühkijad Hiiumaal:

- Alvar Pisa FIE, tel 503 4690, alvar.pisa@gmail.com;
- Hiiuahi OÜ, Sander Hindrikus, tel 5351 2157, sanderhindrikus@gmail.com;

Foto: Clay Banks, [Unsplash.com](https://unsplash.com)

- Puhas Kolle OÜ, Arvo Piht, tel 5877 1665, e-post info@puhaskolle.ee;
- Raigo Golub FIE, tel 5822 8131, raigo.go-lub@mail.ee;
- Koldevärk OÜ, Veikko Martin, tel 513 9103 tel e-post veikkomartin@hotmail.ee.

Targalt küttes säästad tervist, keskkonda ja raha!

Ahju kütmise oskused ja harjumu-sed antakse ikka edasi põlvest põl-ve. Aastatega on paranenud tead-mised erinevate kütmissviiside mõ-just nii kütmise efektiivsusele kui ka keskkonnale. Siin on mõned soovitusel, mis aitavad saada toa soojaks, hoides samal ajal nii enda, naabrite kui ka ahju tervist.

Süüta tuli ahjus alati pealt poolt

Tule liikumisel ülevalt alla saab põlemis-protsess alata stabiilsemalt. Nii ei jahuta pealmised halud leeki maha ega kulu lisa-energiat puidu soojendamiseks ja kuivatamiseks. See tähendab, et sama toasooja saa-miseks läheb vähem küttepuid. Samuti on nii tekkivate saasteainete heitkogused olu-liselt madalamad. Kui kolde ehitus võimal-dab, siis tasub halud laduda restina, kuna tänu sellele põlevad puud kõrgemal tem-peratuuril ja keskkonda eraldub palju vä-hem saasteaineid.

Küta kuivade puudega

Niiskete puudega küttes läheb suur osa soo-just kaduma selleks, et liigset niiskust ära aurustada. See tähendab, et sama toasoo-ja saamiseks peab kasutama rohkem puid. Samuti ei taha niisked puud ahjus korra-

likult süttida ning venitavad süttimisfaasi pikemaks – see omakorda suurendab mär-gatavalt vingugaasi ja peenosakeste arvu-kust õhus.

Mõistlik on kütisel kasutada vähemalt aasta kuivanud puid. Too puud tuppa päev varem, et ka pinnaniiskus jõuaks kuivada.

Põleta ahjus ainult töötlemata puitu ja ki-letamata paberit

Mõnekümne aasta eest oli loogiline, et pa-ber, mille sees vorst koju tuli, visati ahju. Tänapäeval on pakendid peamiselt plast-materjalidest, kuid harjumus need ahju või lõkkesse visata on visa kaduma. Jäät-mete põletamisel tekib õhku kahjulike osakesi, mis mõjuvad halvasti nii inimes-te ja loomade tervisele kui ka kogu ümb-ritsevale keskkonnale. Vähem tähtis ei ole ka kahjulik mõju ahjule – sobimatu-te esemete põletamine lühendab ka ahju eluiga.

Eesti Keskkonnauuringute Keskuse ahjulaboris on tehtud mitmeid katseid, et mõõta olmejäätmete põletamisel tekkivaid ühendeid. Ühe näitajana mõõdeti vähki te-kitavate ühendite PCDD/F ehk dioksiinide teket. Selgus, et olmeprügi põletamisel tekib neid ühendeid 650 korda rohkem kui puhta puidu põletamisel.

Kui aga märkad, et naaber põletab prügi,

tasub tema tähelepanu juhtida sellele, et nii-moodi hävitab ta nii enda kui ka kõigi ümb-ritsevate inimeste tervist. Kui lihtsalt läbi-rääkimistest ei piisa, saab helistada numb-rile 1247 ning teatada rikkumisest või pöör-duda kohaliku omavalitsuse poole. Prügi põletamine on jäätmeseaduse rikkumine ning neid rikkumisi menetleb Keskkonna-amet või kohalik omavalitsus.

Välidi pigieemalduspulbrite kasutamist

Pigieemalduspulbreid müüakse pigi eemal-damise abivahendina. Korralikult hoolda-tud ning õigesti kasutatud küttekehade töö-korras hoidmiseks ei ole vaja abivahendeid kasutada. Samuti ei asenda nende kasu-tamine korstnapühkija tööd. Keskkonna-uuringute Keskuse uuringud näitavad, et vähki tekitavaid dioksiine tekib pigieemal-duspulbrite kasutamisel 6500 korda roh-kem, kui puhta puidu põletamisel. Seega on nende pulbrite põletamine ohtlik nii kesk-konnale kui ka kahjulik inimese tervise-le. Parim võimalus korstna puhastamiseks on traditsiooniliselt – kutsu korstnapühki-ja igal aastal!

HEIDI KOGER

kliimaministeeriumi välisõhu osakonna juhataja

Tekstiilitakso suvised seiklused Hiiumaal

Sel aastal käivitus Hiiumaal ning Saue ja Lääne-Nigula vallas pilootprojekt, et anda kasutult seisvatele tekstiilidele uus elu, et seda väärtuslikku kraami lihtsalt põldu-del ei põletataks.

Projekti eestvedaja Auli Uiboupin rääkis, et on pilootprojektiga Hiiumaal vallast suve-kuudega kogunud mitu tonni tekstiili, mi-da saab veel kasutada, kuid mis oli hukule määratud. Kõige suurem kogus ühest ma-japidamisest oli 976 kg, millest ükski kilo ei jõudnud prügilasse ega põletusse, vaid vöe-ti uuesti kasutusse.

Hukule määratud tekstiili kogub ta an-gaari Riisiperes, et sorteerida ja otsustada, millele ja kuidas uus elu anda.

Millised tooted ja kus kogutud tekstiilist valmivad? Kes neid tooteid valmistavad?

Auli teeb koostööd erinevate MTÜ-de ja SA-dega: MTÜ Randvere Õppekeskus, MTÜ Ise-seisev ELU, SA Hea Hoog, kes pakuvad eri-vajadustega inimestele tööd. Koostöös õm-meldakse hetkel päästetud asjadest näiteks kalurimünte ja lühikesi kimonoide.

Auli tegeleb aktiivselt ka tootearenduse-

Auli pani koos Vägiga oma kaubikule Tekstiilitakso kleepsud, et olla sedasi hõlpsasti äratuntav, kui naabruskonnas tiirutab. Foto: erakogu

ga. Lääne-Nigula vallas Ristil koob kogu-kond näiteks parajad kangad (n-õ kaltsu-vaiba kangad), millest õmmeldakse tum-basid ja kotte.

Millist tekstiili te kogute?

„Kõike, mis sa muidu ära viskaksid,“ kin-nitab Auli.

Tekstiili kogumiskott. Foto: Triinu Rajasalu

Auli isiklikud lemmikud on kodutekstiilid, aga ta ei ütle millestki ära. „Augu ja ple-kiga lina elu võib jätkuda mõne ilusa pluusi-na. Proovin vähendada (elus) asjade jäätme-jaama jõudmist, sest usun, et tekstiil ei ole prügi,“ räägib Uiboupin.

Lisainfo: www.v2gi.com/telli, telli@v2gi.com, 5873 5722.

Keskkonnaspetsialistina alustas Katrin Post

Septembrikuus alustas Hiiumaa Vallavalitsuses keskkonna-spetsialistina tööd Katrin Post.

Katrin on üles kasvanud Tallinnas, kuid juba väikesest peale veetnud palju aega Eestimaa metsades ringi kolades ning suve-kuudel Hiiumaa loodust nautides. Kõrghariduse omandas Katrin Tallinna Ülikoolis bioloogia ning keskkonnakorralduse erialal. Siiani veedab ta suurema osa oma vabast ajast looduses hobi-dega tegeledes, milleks on matkamine, fotograafia ja ujumine. Hiljem on lisandunud juurde mäesuusatamine ja lumelaua-sõit. Katrin otsutas end ka ametialaselt Hiiumaaga siduda, ku-na saare elu ja olu on aastatega talle südamelähedaseks saanud.

Septembri lõpus alustas Hiiumaa Vallavalitsuses juristina tööd Valmond Mikli

Valmond on sündinud ja õppinud Tallinnas, kõrghariduse omandanud Tartu Ülikoolis. Töötades jäänud truuks õigus-valdkonnale, olnud õigusnõunik nii omavalitsuses kui ka riigi-ametis, lühikese kõrvalepõike ametnikutööst teinud advokaadi ametisse.

Valmondi side Hiiumaaga sai alguse 2000. aasate alguses, mil tema abikaasale tagastati perekonna talumaad. Sellest ajast on nende pere oma puhkused ja võimalusel ka muud vabad hetked ikka Hiiumaal veetnud. Need hetked on rahu ja vaikuse nauti-miseks Kassari rannas ja Sääretirbil, aga ka tegutsemiseks hobi-ehitajana. Hiiumaad iseloomustavad tema jaoks ka erilise at-mosfääriga kontserdid Kassari kabelis. Kõik see viis ühel hetkel mõtteni, et miks mitte haarata kinni võimalusest siduda Hiiu-maaga ennast ka töökoha kaudu.

Noorsootöö võimaluste kuu Hiiumaa noortekeskustes

Hiiumaa noortekeskustes on novembris noorsootöö võimaluste kuu, mille raames tutvustatakse noortele erinevaid noorsootöö ja noortekeskuste võimalusi. 11.–17. novembrini toimus üle-eestiline noorsootöö nädal „Erinevus rikastab“ ja selle fookuses oli mitmekesisus, erinevuste aktsepteerimine ja mõistmine ning kultuuririkkuse väärtustamine. Noorsootöö nädala raames toimus Hiiumaal ka noorsootöötajate vahetus. Noorsootöötajad veetsid oma tööpäeva hoopis teises keskkonnas. Näiteks olid Emmaste noorsootöötajad hoopis Kõrgessaares ja Kärkla noorsootöötaja viis tegevusi läbi Käinas.

KÄTLIN TAMMEVESKI
noorsootöö spetsialist

Foto: Krista Luuk, matkaklubi Muku

Hiiumaa Vallavalitsus tegi Vallavolikogule ettepaneku taotleda riigilt Saarnaki ning Hanikatsi kinnistuid

Vallavalitsus tegi vallavolikogule ettepaneku taotleda riigilt Riigimetsa Majandamise Keskuse haldamisel olevad Rehe ja Saarnaki välibaasi ning Hanikatsi välibaasi kinnisasjad otsustuskorras tasuta Hiiumaa vallale.

Rehe ja Saarnaki välibaasi kinnistul ei ole hetkel siduvat hoolduslepingut, Hanikatsi hooldamisleping on kehtiv. Riigimetsa Majandamise Keskus, kes on korraldanud nimetatud kinnistute haldamist, on teavitanud, et soovib kinnistutest loobuda, kuna nende haldamine ja hooldamine ei ole RMK põhimäärusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalik. RMK pakkus Rehe ja Saarnaki välibaasi kinnistuid Tartu Ülikoolile, et jätkuksid erinevate koostööpartnerite haridus-, teadus- ja koolitustegevused. Tartu Ülikool toetas oma kirjas kinnistute üle andmist Hiiumaa vallale.

Eelnõu järgi võiks Tartu Ülikool jätkata laidudel teadustööga. Mereinstituut on pikalt seiranud Eesti kalavarusid Hiiumaa laidude piirkonnas ning kasutanud Saarnakit iga-aastaselt ühe oma baasina.

Kui volikogu ettepanekut toetab, saaks poole aasta jooksul üleandmise-vastuvõtu protsessi läbi viia. Paralleelselt alustaks koostööpartnerite leidmise ja kokkulepete sõlmimisega, kuna vald ei peaks kinnistuid igapäevaselt opereerima jääma, vaid otsiks sealsest kogukonnast selleks partnerid. Riigimetsa Majandamise Keskus on lubanud varustada puitmaterjaliga ning see oleks kokkuleppe üks osa. Materjal võiks laidudele jõuda hiljemalt järgmisel talvel. Seejärel alustaks hoonete etapiliste taastamistöödega.

TRIINU RAJASALU

Kogunes Hiiumaa Noortevolikogu

13. novembril kohtus esmakordselt Kärklas volikogu saalis Hiiumaa Noortevolikogu IV koosseis. Noortevolikogu eesmärk on esindada noorte huvisid vallas, rääkida kaasa valla noorsootöö korralduslikes küsimustes, julgustada noorte kodanikualgatust ning kaasata noori vallaelu korraldamist puudutavatesse otsustusprotsessidesse. Esimesel kohtumisel ter-

vitasid noori vallavanem Hergo Tasuja ja abivallavanem Üllar Laid ning soovisid neile edukat ja inspireerivat ametiaega!

Noortevolikogu IV koosseisu kuuluvad:
Madis Erik Mežulis
Brigitta Metsküla
Marret-Lee Laid
Mattias Juhe

Karoliine Elisabeth Kuli
Teili Unt
Arabella Onno
Johanna-Liis Remmelkoor
Emil Fürstenberg

KÄTLIN TAMMEVESKI
noorsootöö spetsialist

Hiiumaa lasteaiaid käivad Suukoolis

Emmaste Lasteaed Naksitrallid, nagu ka suur enamus teisi Hiiumaa lasteaedasi, teevad kaasa Suukooli juhendatud hambapesu projektis.

Juhendatud hambapesu idee on lihtne – üheskoos rühmas hambaid pestes õpivad lapsed õigeid hambapesuvõtteid ja omandavad hea suuhügieeni harjumusi.

„Viiteid selle kohta, lapsed ei pese hommikuti kodus hambaid, tuli mitmelt poolt ja nii tahtsime laste harjumuste kujundamisesse oma osa anda,“ põhjendas Emmaste lasteaia juhataja Liina Lepamaa programmi liitumise otsust.

Naksitrallide tähelepanekuid toetavad ka Tervisekassa andmed, mis ütlevad, et 2024. aasta esimesel poolaastal hambaarsti külastanud alla 4-aastastest lastest esines hambakaariest suisa kolmveerandil, hambakattu oli 19 protsendil.

Programmis osalevate lasteaedade jaoks püüab Suukool teha asja mugavaks. Nimelt saadetakse lasteaedadele juhendatud hambapesu stardikomplekt, mis sisaldab juhendit õpetajale, hambaharjade hoidjat, hambaharju ja -pastasid ning kleeibiseid hambaharjadele.

Hambaharjade alus on korduvkasutatav, aga uued hambaharjad ja -pastad saadab Suukool iga kolme kuu tagant. Kõik materjalid on lasteaiale tasuta.

Liina sõnul hindavad programmi ka lapsevanemad, toetades ja mõeldes igakülselt kaasa. „Ühele lapsele ei sobinud projektist tulnud hambapasta, aga leidsime lahenduse – vanem tõi sobiva hambapasta lasteaeda, et laps saaks koos teistega projektis osaleda,“ kirjeldas ta ühte vanemaga koostöös leitud lahendust.

Ka alanud õppeaastal käib Emmaste laste-

Palade lasteaia uhiuus hambapesukomplekt. Foto: erakogu

aias hambapesu täie hooga. „Uuesti liituisime ikka sellepärast, et lapsed soovivad,“ tõdes juhataja. „Ühisel koostegemisel on suurem jõud oma tervise ja hammaste eest hoolt kanda.“

Niisiis ollakse lasteaias üksteisele eeskujuks ja nii ei jää ka tulemused saavutamata, sest Liina teab rääkida, et hambaarstidelt on lapsed kiita saanud.

Kui sul lapsevanemana tekkis huvi aga pole veel sellest projektist kuulnud, siis aruta asja oma lasteaia õpetajatega, võimalik,

et sinu lapse rühmas pole veel jõutud ettevõtmisega ühineda ja puudu ongi vaid sõbralik lapsevanema müks.

Üheskoos tegutsedes saame saare laste naeratused säravaks!

Lisainfot leiab: <https://www.tervisekassa.ee/uudised/suukooli-juhendatud-hambapesu-projekt-ootab-taas-osalejaid>.

KATRIN KIVI
Hiiumaa Arenduskeskus

Kärklas toimus traditsiooniline ennetuspäev noortele

7. novembril korraldasid Hiiumaa noorsootöötajad Kärkla noortekeskuses ja Hiiumaa spordikeskuses ennetuspäeva, millest võtsid osa kõikide Hiiumaa koolide 6. klassid.

Päeva jooksul koguti teadmisi ja mängiti läbi erinevaid situatsioone kuues põnevas töötoas. „Minu keha“ töötoas rääkisid noortega seksuaaltervisest Hiiumaa haigla ämmaemandad. Enesekaitse töötoas õpetati noori ennast kaitsma füüsiliste rünnakute puhul. Töötuba viisid läbi Kärkla Politseijaoskonna politseinikud. Lasteabi töötoas mängisid noored Ohvriabi ja Hiiumaa Vallavalitsuse laste heaolu spetsialistide abil läbi olukorra, mis hõlmas endas ka lasteabi numbrile helistamist. Ohutuse töötoas, mille eestvedaja oli Päästeamet, tuli noortel abi anda tõukeratta õnnetuses kannatanule. Stressileevendus tehnikaid tutvustas noortele kogenud loovteraapiline nõustaja Svetlana Reinmets. Svetlana oli päevaga väga rahul ja ütles lõpetuseks: „Ääretult tore ja vajalik üritus. See formaat on hästi äge ja selle ühe päeva jooksul saavad lapsed erinevate erialade spetsialistidelt väga palju väärtikke teadmisi ja oskuseid.“

Meie suurim tänu koostööpartneritele, kes alati suure entusiasmiga tulevad noortele kasulike oskuseid ja teadmisi jagama. Aitäh Politsei- ja Piirivalveametile Kärkla Politseijaoskonna politseinikud Marko Kallas ja Martin Pöder; Päästeameti Ennetusbüroo ning Teele Vestpere ja Marko Soontalu; SA

Hiiumaa Haigla ämmaemandad Ruth Esta ja Siiri Rüütelmaa; Kaitseliidu noorteorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred ning noorteinstruktor Merje Reismaa; OÜ Rõõmuallikas ja Svetlana Reinmets; Ohvriabi ja Meelis Juhandi ning Hiiumaa valla laste heaolu spetsialistid Merike Rand-

ma ja Anni Üksik.

Täname ka Hiiumaa Selverit noori energiaamspuga toetamast!

KÄTLIN TAMMEVESKI
noorsootöö spetsialist

DETAILPLANEERINGUD

Kiduspe küla, Otsavilla kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine
Hiiumaa Vallavalitsuse 23.10.2024 korraldusega nr 558 algatati Kiduspe külas Otsavilla kinnistu detailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused. Planeeringualana mõistetakse Hiiumaa vallas Kiduspe külas Otsavilla kinnistut katastritunnusega 39201:001:0424.
Detailplaneeringuga kavandatakse määrata Otsavilla kinnistule ehitusõigus elamu ja abihoonete püstitamiseks, määrata arhitektuursed tingimused hoonetele, tehnorajatiste ja -võrkude väljaehitamiseks vajaminevate koridoride asukohad ja vajalikud servituutide alad. Huvitatud isiku soov on Otsavilla kinnistule uue detailplaneeringu koostamine, et muuda hoonestusala paiknemist ja suurendada hoonete ehitisalust pinda.
Algamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärkla) ja Hiiumaa Vallavalitsuse avalikus dokumendiregistris.

Puliste külas asuvate Merelaine ja Rannalaine maaüksuste detailplaneeringu kehtestamine
Hiiumaa Vallavalitsuse 18.09.2024 korraldusega nr 502 kehtestati Hiiumaa vallas Puliste külas asuvate Merelaine ja Rannalaine maaüksuste detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP22-04). Planeering näeb ette Merelaine ja Rannalaine katastriüksuste hoonestusala de määramise ühe hoone (elamu) püstitamiseks maksimaalse ehitisealuse pinnaga 240 m² koos olulisemate arhitektuurinõuetega ja tehnovõrkude lahendusega. Merelaine ja Rannalaine maaüksuste detailplaneering on vastavuses Pühalepa valla Hellamaa-Värssu-Puliste piirkonna üldplaneeringuga.
Korraldusega saab tutvuda Hiiumaa vallavalitsuses aadressil Keskväljak 5a, Kärkla ja Hiiumaa valla veebilehel.

Tagukülas asuva Otsa maaüksuse detailplaneeringu kehtestamine
Hiiumaa Vallavolikogu 17.10.2024 otsusega nr 209 kehtestati Hiiumaa vallas Tagukülas asuva Otsa maaüksuse detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 21-46). Planeering näeb ette Otsa maaüksusele ühe hoonestusala määramise, mis kavandatakse suuremas osas olemasolevale õuealale, kus asub olemasolevate hoonetega vana talukoht. Planeeritud hoonestusala jääb osaliselt ehituskeeluvööndisse, mistõttu on detailplaneeringu üheks eesmärgiks ehituskeeluvööndi vähendamine. Hoonestusala on määratud kuni kuue hoone (elamu ja abihooned) püstitamiseks maksimaalse ehitisealuse pinnaga 600 m² koos olulisemate arhitektuurinõuetega ja tehnovõrkude lahendusega. Detailplaneeringuga muudetakse Käina valla osa, Kassari saare üldplaneeringut muutes Otsa katastriüksusel ehituskeeluvööndi ulatust.
Otsusega saab tutvuda Hiiumaa valla veebilehel.

Kutsume üles pakkuma armastavat kodu varjupaiga kassidele, kes ootavad uut peret!

Kas olete mõelnud, et kodus võiks olla üks armas neljajalgne kaaslane? Mitmed Hiiumaa kassid otsivad endale armastavat kodu ja peret, kes oleks valmis neile turvalist ning hoolivat elukeskkonda pakkuma. Hetkel on varjupaigas väga palju kasse, kes kõik ootavad kodu ja armastust, ning järjekorras on veel mõned, kes soovivad samuti uusi võimalusi. Kui olete kasside sõber või otsite oma perre uut lemmikut, siis ehk on just nüüd õige aeg mõelda nende toredate loomade abistamisele.
Varjupaigas on erinevas vanuses kassid, kes kõik ootavad kodu ja armastust. Sealsetele kassidele on tagatud põhjalik veterinaarkontroll, mistõttu on nad uude kodusse minemiseks valmis ja terved. Kodusoojus ja inimeste lähedus aitaks neil aga taastada turvunde ning pakkuda püsivamat koduõnne. Mõned kassid igatsevad kojusaamist eriti, kuna nad soovivad rohkem tähelepanu või ei saa läbi teiste kassidega. Just seetõttu võib kodu pakkuda neile võimaluse, et nad saaksid individuaalset hoolt ja armastust, mida nad väga vajavad.
Kassi võtmine pole ainult heategevust, vaid ka vastutus. Kassid on küll iseseisvad, kuid vajavad siiski igapäevast hoolt ja armastust. Varjupaigast kassi võtmine on võimalus pakkuda head ja turvalist kodu neile, kes seda kõige rohkem

Kass Crema. Foto: Teele Rehe

vajavad, ning usaldus ja kiindumus, mida kassid vastu annavad, on hindamatu.
Kui tunnete, et olete valmis oma perre uut lemmiklooma võtma, võtke ühendust varjupaiga töötajatega. Nemat on valmis vastama teie küsimustele ja aitama leida just teie koduga sobiva kassi. Hiiumaa Koduta Loomade Turvakodu kontaktid: telefon: 523 6827, email: info@hiiumaaloomad.ee
MTÜ Hiiumaa Koduta Loomade Turvakodu saad toetada ka annetusega. Turvakodu kuulub nüüd tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja, mis tähendab, et annetaja saab tehtud an-

netused maha arvata oma maksustatavast tulust tuludeklaratsioonis.
Tänu annetajatele on Hiiumaa koduta kassidele võimalik pakkuda ajutist peatuspaika kassitoas koos toasooja, söögi ja vajaliku hoolega.
Hakka püsiannetajaks või anneta ühekordselt: <https://hiiumaaloomad.ee/anneta/>.
Läheme koos sammukese edasi hoolivama Hiiumaa suunas!
KATRIN POST
keskkonnaspetsialist

SOTSIAALTOETUSTE TAOTLEMINE

12. detsembril kell 10–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Suuremõisa haruraamatukogus (Suuremõisa loss, Lossi tee 3).
Info: Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997, urme.soonvald@hiiumaa.ee.

Hiiumaa turismiklaster ootab rahvariideaasta logokavandeid

Aasta 2025 on Hiiumaal rahvariideaasta. Seoses sellega ootab Hiiumaa turismiklaster ideekavandeid teema-aasta logoks. Ideede esitamise tähtaeg on 15. detsember 2024. Parima kavandi autoriga sõlmitakse tasu sisaldav leping.

„Kui üleriiklikult on 2025. aasta Eesti raamat 500 ning lau- ja tantsupeo aasta, siis Hiiumaal tõstame selle tuules fookusesse meie rahvariided ja rahvariidemotiivid, värvid jm elemendid, kuid loomulikult saab see aasta hõlmata rahvakultuuri laiemalt,“ ütles Hiiumaa turismiklastri juht Kristel Peikel.
Kui isikute põhiselt vaadata, siis 2025. aastal möödub 180 aastat muusik Torupilli Jussi sünnist (28.03). „Soov on panna inimesi nii rahvariideid valmistama, rahvariideid rõõmu ja uhkusega kandma kui oma juurte peale mõtlema,“ lisas Peikel.
Hiiumaa rahvariideaasta logokavandid pdf-formaadis palume saata: kristel.peikel@hiiumaa.ee hiljemalt 15. detsembriks 2024.
Hiiumaal on erinevaid teema-aastaid tähistatud alates 2021. aastast:

- 2021 – merekultuuriaasta;
 - 2022 – kirjandusaasta (Paul-Eerik Rummo 80, Ave Alavainu 80, Tõnu Õnnepalu 60);
 - 2023 – muusika-aasta (Rudolf Tobias 150);
 - 2024 – kunstiaasta (Ülo Sooster 100).
- Teema-aastate elluviimist korraldab Hiiumaa turismiklaster koostöös Hiiumaa vallaga.
Hiiumaa Arenduskeskuse juurde loodud Hiiumaa turismiklaster tegutseb alates 2021. aastast. Hetkeseisuga on turismiklastri 50 liiget ja turismiklastri tegevusi toetatakse maakonna arengustrateegia elluviimise toetusmeetmest.
- Lisainfo:
KRISTEL PEIKEL
Hiiumaa turismiklastri juht
5156329
Kristel.peikel@gmail.com

HIIMUMAA SOTSIAALKESKUS

Kõrgessaare Päevakeskus
Esmaspäeviti kell 14.00–15.00 lauluansambli proov. Juhendab Aave.
Teisipäeviti kell 9.30–11.00 **line-tantsu treening**. Juhendab Katrin.
Teisipäeviti kell 11.00–12.30 **toolitantsu treening**. Juhendab Katrin.
Teisipäeviti kell 14.00–15.00 **tervisevõimlemine**. Juhendab Stella.
Kolmapäeviti kell 11.00–12.30 **line-tantsu treening**. Juhendab Katrin.
Kolmapäeviti kell 12.45–14.15 **seeniortantsuring**. Juhendab Katrin.
○ Esmaspäeval, **25. novembril** kell 10.00–12.00 „Tark maaelu“ arvutikoolitus (2. grupp).
○ Esmaspäeval, **25. novembril** kell 12.00–14.00 **dekoratiivküünalde töötuba**. Juhendab Käroli. Osalustasu 5 eurot.
○ Teisipäeval, **26. novembril juuksur** Sirje Vaku. Registreerimine tel 5666 2317.
○ Kolmapäeval, **27. novembril** kell 9.30–12.30 **jõulukuulide** ja neljapäeval, **28 novembril** kell 9.30–12.30 **dekoratiivkuuskede meisterdamise töötuba**. Osalustasu kokku 10 eurot. Juhendab Larissa.
○ Neljapäeval, **28. novembril** kell 13.00–15.00 „Tark maaelu“ arvutikoolitus (2. grupp, viimane).
○ Reedel, **29. novembril** väljasõit Käina **ujulasse**. Ujulas viibimine kell 11.00–13.00, **vesivõimlemine** kell 11.00 (juhendaja Helin Kääramees), jõusaali kasutamine. Osalustasu 6 eurot. Transport: kell 10.00 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, kell 10.25 Kärkla.
○ Esmaspäeval, **2. detsembril** kell 11.30–13.00 Kõrgessaare **II hooaja mälumängu VIII voor**. Hooaja võitja väljaselgitamine!
○ Esmaspäeval, **2. detsembril** alates kell 8.30 **pediküüriteenus**. Lisainfo Eve Heinmaa tel 516 3126.
○ Neljapäeval, **5. detsembril** kell 10.00–13.00 ja reedel, **6. detsembril** kell 10.00–13.00 **nahkesemete valmistamise töötuba** (saab teha erinevaid väiksemaid kotte). Juhendab Virge. Osalustasu 10 eurot.
○ Neljapäeval, **5. detsembril** alates kell 12.00, reedel, **6. detsembril** alates kell 9.00 **massaažiteenus**. Eelnev registreerimine Sigrid tel 529 7429.
○ Esmaspäeval, **9. detsembril** kell 10.00–12.00 **kokkamine eakatega**.
○ Pühapäeval, **8. detsembril** kell 12.00 **eakate advendikontsert** Kärkla kultuurikeskuses. Registreerimine ja sõidusoov panna kirja Kõrgessaare päevakeskusesse 30. novembriks. Osalustasu 10 eurot. Muusikaline meelelahutus Kullamaa taidlejatel. Korraldaja Hiiumaa Pensionäride Ühendus.
○ Neljapäeval, **19. detsembril** algusega kell 18.00 **jõulupidu** Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses (tervisemajas).
○ Reedel, **20. detsembril** väljasõit Käina **ujulasse**. Ujulas viibimine kell 11.00–13.00, **vesivõimlemine** kell 11.00 (juhendaja Helin Kääramees), jõusaali kasutamine. Osalustasu 6 eurot. Transport: kell 10.00 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, kell 10.25 Kärkla.
Lisainfo, registreerimine ja transpordivajaduse teatamine Katrinile, tel 5333 9472.
Kõrgessaare päevakeskuses **saab pesta pesu ja käia duši all**, eelnevalt kokku leppida Innaga, tel 504 2292.

Hellamaa perekeskuses
○ 3. detsembril kell 12.00 **piparkoogi töötuba**.
○ 7. detsembril kell 11.00–17.00 avatud **glögikohvik** „Memme juures“.
○ 12. detsembril kell 18.00 **mälumänguõhtu** piparkoogiga.
○ 18. detsembril kell 16.00 **memme-taadi jõulupidu**. Osalemisest teatada 12. detsembriks.
Pühalepa Lustilised saavad nüüd kokku teisipäeviti kell 12.00 erinevateks tegevusteks.
Neljapäeva õhtuti toimub **zumba videotreening**: Liikumine ja liigutamine. Info tel 5694 1961.

Emmaste päevakeskuses
○ E, N kell 9.00 **võimlemisring**.
○ T kell 13.30 **toolitantsuring**.
○ K kell 11.00 **jututuba päevakeskuses**.
○ K kell 11.00 **käsitööring noortekeskuses**.
○ 8. detsembril kell 12.00 minek **eakate advendikontserdile** – esinejad Kullamaalt. Osalustasu 10 eurot. Registreerimine tel 5376 4040.
○ 10. detsembril HPÜ **reis Haapsallu teatrisse** kell 14.30 laevaga, tagasi kl 22.00 laevaga. Etendus „Richard III tagasitulek“ kell 9.24 saabuv rongiga“. Eelregistreerimine tel 5376 4040.

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

HEIKI PARBO
TARVI NIIT
VAIKE VILLMÄE
MIINIE TRUNKIN
AUNE ORK
MAIE TÄNAVSUU
ENE VALK

17. detsembril
Hiiumaa koduste laste jõulupidu
 Soera talumuuseumis
 kell 11 ja 13
 Lisainfo: pyhalepavak@hiiumaa.ee, tel. 59112535

Luutsinapäeva õhtu
13. detsembril 18:00
 Sissepääs TASUTA

MAJANDUSFOORUM 2024
 Majanduse ja julgeoleku ristteel
27. novembril 2024
 Hiiumaa Pruulikoja Restos
 Ajakava ja lisainfo: hiiumaaarenduskeskus.ee

SÜNDMUSED

N, 21. november

kl 18–20 õpituba täiskasvanutele: piparkoogitaina valmistamine. Pühalepa Vaba Aja Keskuses. Registreerimine: pyhalepavak@hiiumaa.ee, osaluspanus 5 eurot.

R, 22. november

kl 18 Kärkla fotod ja lood 1970–1990. Fotosid esitleb Urmo Rajang Kärkla Nukuteatris.

kl 18–22 portselani maalimise töötutuba (I etapp) Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses. Hind 2x15 €, kokku 30 €, Juhendaja: Viia Martin. Registreerimine telefonil 5699 5270.

L, 23. november

kl 10–20 tenniseturniir „Patt (Pimeda Aja Tennise Turniir)“ Hiiumaa spordikeskuses. Lisainfo: tenniseturniirid.ee/.

kl 12–14 Väike Taibu Teaduskool Palade loodushariduskeskuses. Lisainfo: paladelhk@gmail.com.

P, 24. november

kl 14 kooslaulmine Helen Kömmuse eestvedamisel Kärkla Nukuteatris.

kl 18 Erkki-Sven Tüür 65: sünnipäevakontsert Hiiumaa Kärkla kirikus. Kontserdi piletid 15/20/25 eurot müügil Piletikeskuses ja vabade kohtade olemasolul enne algust kohapeal.

T, 26. november

kl 18–20.30 noorte ujumisvõistluste karikasari „AASTA UJUJA 2024/25“ etapp Käina ujulas.

kl 18 loodusõhtu – tänu kontsert „Valgest valgesse“. Esinevad Evelin Samuel ja Johan Randvere. Hiiumaa kivimite õppehoones Soeras. Kontserdiga täna Palade looduskooli kõik toetajad ja mõttekaaslasid. Pilet 10 eurot.

K, 27. november

kl 13–19 Hiiumaa majandusfoorum 2024 „Majanduse ja julgeoleku ristteel“ Hiiumaa Pruulikoja Restos. Lisainfo: hiiumaaarenduskeskus.ee.

kl 18 Ladina-Ameerika vokaalmuusika kontert Kärkla kultuurikeskuses. Esinevad Kai Kallastu (sopran), Andrus Kallastu (klaver). Piletid 5/7 € müügil Piletimaailmas ja kultuurikeskuses.

R, 29. november

kl 18–22 portselani maalimise töötutuba (II etapp) Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses. Hind 2x15 €, kokku 30 €, Juhendaja: Viia Martin. Registreerimine telefonil 5699 5270.

kl 17.30 meeste bowlingu turniir Tuuletornis. Lisainfo 5445 0095 või 5350 5028, tuuletorn@hiiumaa.ee. Osalus tasu 5 €

L, 30. november

kl 11–16 inspiratsioonipäev

naistele Ege Riitsalu juhendamisel Kärkla Nukuteatris. Info ja registreerimine: info@ege-riitsalu.com.

P, 1. detsember

kl 11–13 „Aktiivne algus“ liikumispühapäev lastele vanuses 1–8 aastat Hiiumaa spordikeskuses. Osalus tasu 2 eurot pere kohta.

kl 14 vanade heade jõululaulude kooslaulmine Helen Kömmuse eestvedamisel Soera Talumuuseumi talutoas.

kl 16 hubane salongiõhtu Hiiumaa muuseumi Pikas Majas. Esinevad Olesja Voronjuk klaveril ja Elis Kannimäe lauldes. Pilet 10 € (sisaldab kohvi ja kooki). Koha broneerimiseks kirjuta info@hiiumaamuuseum.ee või helista tel 463 2091.

kl 17 1. adventi tähistamine Kärkla keskvaljakul.

kl 17 1. adventi tähistamine Käina kiriku juures.

kl 18 Kärkla baptistikirikus (Kabeli 3) adventikontsert.

kl 18.30 1. adventi tähistamine Kõrgessaare mõisapargis. Pakutakse sooja teed ja piparkooke. Esinevad Lauka kooli laululapsed ning Tiina Tantsustuudio tantsulapsed. Adventiaja juhatab sisse õpetaja Hüllo-Kristjan Simson. Peale jutlust ühine jalutuskäik kuuse alla ja jõulutulede süütamine.

kl 19 1. adventi tähistamine Emmaste keskkuses.

E, 2. detsember

2.12–13.12 Hiiumaa muuseumi Pika Maja jõuluprogramm lasteaedadele ja koolidele. Pika Maja töökad pakapikud viivad lapsed lõbusale ja harivale teekonnale, kus saab uurida, luua ja avastada jõuluaegseid traditsioone ning muuseumitöö põnevat maailma. Sihtrühm: lasteaed ning 1.–6. klass. Lisainfo: info@hiiumaamuuseum.ee või 5884 0140.

N, 5. detsember

kl 16–18 Hiiumaa ettevõtlike naiste kohtumine kohvikus Baabad. Lisainfo: Mari-Liis Hirv, tel 5426 0601, e-post mari-liis.hirv@hiiumaa.ee.

kl 18 Hiiumaa ametikooli adventikontsert „Mõisakad“. Esinevad Suuremõisa lossis tegutseda põhikooli õpilased, Mõisakate ansambel Külli Kreegi juhendamisel. Tasuta.

R, 6. detsember

kl 9–18 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

kl 12–16.30 Uuskasutuskeskuse kogumisring Hiiumaal. 12.00–12.30 Emmaste Coop parkla. 13.00–13.30 Käina Rannu puubi parkla.

R, 6. detsember

kl 9–18 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

kl 12–16.30 Uuskasutuskeskuse kogumisring Hiiumaal. 12.00–12.30 Emmaste Coop parkla. 13.00–13.30 Käina Rannu puubi parkla.

R, 6. detsember

kl 9–18 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

kl 12–16.30 Uuskasutuskeskuse kogumisring Hiiumaal. 12.00–12.30 Emmaste Coop parkla. 13.00–13.30 Käina Rannu puubi parkla.

R, 6. detsember

kl 9–18 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

R, 6. detsember

kl 9–18 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

14.00–15.00 Kärkla Selveri juures. 16.00–16.30 Palade lasteaias juures.

Lisainfo: uuskasutus.ee

L, 7. detsember

kl 9–14 jõululaat Kärkla kultuurikeskuses. Info 523 3792.

Hiiumaa glöghikohvikute päev hiiumaa.ee/glogikohvikud/.

kl 11–18 Hiiumaa muuseumi Pika Maja jõulumaa perepäev koos glöghikohvikuga „Pudru ja kapsad“. Jõulumaa pilet 1 €.

kl 11–16 glöghikohvik ning kl 14 ja kl 15 etendus „INGLID“ Kärkla Nukuteatris.

P, 8. detsember

kl 12 eakate adventikontsert Kärkla kultuurikeskuses.

T, 10. detsember

kl 18–20.30 noorte ujumisvõistluste karikasari „AASTA UJUJA 2024/25“ etapp Käina ujulas.

K, 11. detsember

kl 20 Hiiumaa kino: „Koodnimi Punane“ Kärkla kultuurikeskuses, 6€–7€, <https://hiiumaakino.ee/film/koodnimi-punane/>

N, 12. detsember

kl 18 mälumänguõhtu piparkoogiga Hellamaa perekeskuses.

kl 18.30 õdus salongiõhtu Hiiumaa muuseumi Pikas Majas koos Hiiumaa Pillisõprade Seltsiga. Pilet 10 € (sisaldab kohvi ja kooki). Koha broneerimiseks kirjuta info@hiiumaamuuseum.ee või helista 463 2091.

kl 18.30 Tiina Tantsustuudio jõulukontsert „Tantsukalender“ Kärkla kultuurikeskuses.

R, 13. detsember

kl 10–19 talvine käsitöö- ja omatoodangu laat Kärkla kultuurikeskuses. Info ja registreerimine nele.eller@gmail.com.

kl 15–18 luutsinapäeva laat Emmaste koolis.

kl 18 luutsinapäeva kontsert Kärkla muusikakoolis.

kl 19 Kärkla mälumäng Hiiumaa Pruulikoja Restos.

L, 14. detsember

kl 10–15 talvine käsitöö- ja omatoodangu laat Kärkla kultuurikeskuses.

kl 12–14 Väike Taibu Teaduskool – pakapikkude teadustund. Palade põhikooli loodushariduskeskuse tiivas, osalus tasu 5 €. Registreerimine paladelhk@gmail.com.

P, 15. detsember

kl 11–13 „Aktiivne algus“ liikumispühapäev lastele vanuses 1–8 aastat Hiiumaa spordikeskuses. Osalus tasu – 2 eurot pere kohta.

T, 17. detsember

kl 11 ja kl 13 Hiiumaa valla koduste laste jõulupidu Soera talumuuseumis. Kohal jõuluvana, jõulumemm ning fotograaf. Esinevad

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

NELJA NURGA GALERII

30. novembrini on galeriis näitus „AIN TOIM. INSENERIKUNST“ 5. detsembril kell 16.00 avatakse Hiiumaa loovisikute aastanäitus „JÄRELPIIT“.

Näitus jääb avatuks 4. jaanuarini. Galerii on avatud R-L kell 11–15 ja kõikidel muudel aegadel kokkulepetel – Helle-Mare Kömmus, tel 529 9429; Kaja Hiis-Rinne, tel 510 9255; Kalli Sein, tel 503 2246 FB #neljanurga

KÄRDLA KULTUURIKESKUS

Detsembris – kultuurikeskuse maaliringi näitus.

nevad Suuremõisa laululapsed ja Kärkla Nukuteater.

Selga soojad riided! Lisainfo tel. 5911 2535, pyhalepavak@hiiumaa.ee.

E, 23. detsember

Jõulutuba Kärkla Nukuteatris. Võimalik tellida jõuluvana (aeg kokkuleppel, tel 5566 7968, Marko).

T, 24. detsember

Jõulutuba Kärkla Nukuteatris.

K, 25. detsember

Jõulutuba Kärkla Nukuteatris.

N, 26. detsember

kl 18 INES TRIO akustiline kontsert „Kuskulgeb kuu“ Kärkla kirikus. Ines (laul), Raul Ojamaa (kitarr), Siim Mäesalu (klahvpillid). Piletid Piletikeskusest. Täispilet 30 €, sooduspilet 25 € (õpilased, üliõpilased, pensionärid).

Kohapeal piletid vabade kohtade olemasolul sularahas.

L, 28. detsember

kl 15 pühadekontsert „Lumi, Sadu ja Stig Rästa“ Orjaku sadamas. Piletid Piletikeskusest ja enne algust kohapeal. Info orjaku@orjaku.ee, tel 524 4820.

kl 19 Palade koolimajas elava muusikaga aastavahetuse tantsuõhtu. Tantsuks mängivad Siigrid ja Teet. Korraldab MTÜ DagenTwist, täpsemalt www.dagentwist.ee.

T, 31. detsember

kl 20–22 aastalõpu aknakontsert Kärkla keskvaljakul – Carlos Ukareda & Band.

kl 21 aastavahetuse pidu „Kaltsuka glamuur“, Utoopa nr 9, Kõrgessaare.

Igal esmaspäeval kell 18.30 algusega Kärkla pitsumaja parklast „Kõnnime koos“ juhendatud jalutusgruppid. Grupijuht Inna Lepik. Lisainfo: konnimekoos.ee/.

Perede matkad Hiiumaa lasteaedades

Käina – 28. november, kell 16.30.

Emmaste – 2. detsember, kell 8.00.

Palade – 3. detsember, kell 16.00.

Kõrgessaare – 11. detsember, kell 16.00.

Iga matk viib meid Hiiumaa erinevatesse paikadesse ja on juhendatud aktiivse eeskujuga poolt igast lasteaiast. Matkaklubist Muku Inna Lepik kutsub endaga kaasa väikesele seikluslikule retkele, et avastada pimeduse helisid ja värve! Võta kaasa lamp ja uudishimu! Matka kestus orienteeruvalt 2 tundi. Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

Küsi täpsemat infot oma lasteaiast! Tasuta.

NÄITUSED

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA

Avatud E-R 10–17, L 10–15

Haarav püsinäitus „Kärkla – rootsi küla, saksa alev, eesti linn.“ Soeta hiiumaised jõuluringid Pika Maja meenepoest. Avatud laste mängutuba.

Pikk Maja on suurepärane koht temaatilisteks sünnipäevapidudeks, koosviibimisteks ja seminaride ning konverentside korraldamiseks. Küsi roh-

kem infot!

R. Tobiase majamuuseum, Mihkli talumuuseum ja Tahkuna tuuletorn on avatud ettetellimisel! info@hiiumaamuuseum.ee, tel 463 2091.

SÖRU MUUSEUM

Hiiumaa kunstniku Valdek Alberi karikatuuri näitus „Hapukurgihooaeg“, mootorpurjeka „Alar“ lugu, Sõruotsa ajalugu,

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

meresõitu, laevaehitust ja rannaelu tutvustav näitus „Taasleitud asjad“, Liia Lüdigi-Alvere akvarelid. Näituste külastamine ja ruumide kasutamine kokkuleppel. Tel 5376 40